

praktické činnosti práva poskytuje se surrogát, na místě poznané skutečnosti více či méně správně odůvodněné důměnky.²⁵⁾ Ana většina právních důměnek uplatňuje se jednak mimo process a jednak jen za speciálních skutkových předpokladů a pouze co do jednotlivých určitých poměrů právních, věda práva processního jen málo se jimi zabývá a vše bližší ponechává disciplině soukromého práva.

(Dokončení přístě.

Z P R Ā V Y.

Prof. Dr. Otto Frankl. Právnická fakulta německé university v Praze utrpěla těžkou ztrátu. Po delší nemoci zemřel jí člen profesorského sboru jejího, prof. obchodního, směnečného a horního práva dr. Otto Frankl. Zvláště v tomto oboru byl zvěčnělý na slovo vzatým odborníkem, ač i v jiných odvětvích právních byl pro svoji bystrost a všestrannou znalost brán na potaz. Svě postavení si vybojoval úsilovou prací, a může v tomto ohledu býti zářným příkladem seriosním vědeckým pracovníkům. Jeho význam sahal i přes fakultu a jeho pozitivní účast na zákonodárné práci republiky odlišovala ho od některých jeho kolegů. Proto i my vyslovujeme svoji soustrast nad jeho odchodem.

Metody a cíle. Onehdy reagoval jeden pražský list na zprávu, která byla uveřejněna ve »Všehrd« o zákonu na ochranu republiky. Ocitoval celé její znění. Proč tak učinil, o tom nemůže býti pochyby při známé tendenci tohoto listu: měl to býti další pozitivní dokument v jeho kampani proti zákonu na ochranu republiky. A právě v tomto smyslu možno označiti čin tohoto listu, za vědomý přehmat, neboť každý soudný člověk, který si zprávu přečte, ozná, že nelze ji podkládati tendenci, kterou jí dotyčný list třeba jen ne přímo příkladá.*)

Nezabýval bych se — nejsem ani pisatelem zprávy — tedy ani tímto případem, kdyby mi nebyl připomněl skutečnost, která se u nás v diskusích velice často vyskytuje, ačkoli není právě dokladem obzvláštní logičnosti diskutujících: mísí se totiž otázky týkající se metod s otázkami cílů.

Jest na příklad skutečností, která nesnese kompromisu, že stát jak co do své ústavní formy tak co do svých representantů vyžaduje nezbytně ochrany. Bylo by sice ideálním stavem, kdyby všichni občané ukázali se do té míry státotvorným živlem, že by byli sami dostatečnou zárukou toho, že každý čin negující stát jest vyloučen. Avšak skutečnost nás učí, že takovýto ideální stav nikde neexistuje. Jako možno říci, že zákon, nemá-li sankcí, stává se problematickým, tak podobně i exi-

²⁵⁾ Nepatří sem praesumce, které nezabývají se zjišťováním skutkové podstaty, nýbrž jsou konsekvencemi z urč. dispositivních norem. Na př. nebyla-li při kupu smluvna cena, platí cena místně obvyklá: ta neplyne z nějakého domnělého a eventuelně vvratitelného úmyslu stran, nýbrž přímo z právní normy o trhové smlouvě, proto ku zjišťované skutkové podstatě patří jen skutečnost, že při sjednání koupě žádná urč. cena jmenována nebyla. Takové »praesumce« tedy uplatňují se až při používání práva na základě zjištění skutkové podstaty, nikoli při jejím zjišťování.

*) Bohemia (28. 3. 23): Tschschische Juristen über das Schutzgesetz. Zu dem Gesetze betreffend den »Schutz der Republik« bringt die Zeitschrift des tschechischen Juristenvereines »Všehrd« in Nr. 7 folgende kurze Bemerkung: »Následuje překlad zprávy bez poznámky. Na podobnou ale »komentovanou« zprávu »28. října« odpovídati bylo by snad anachronismem.

stence státu jest ve vzduchu, není-li garantována proti ostatním státům a i proti jednotlivcům. Garantována může býti právem nebo pouhou mocí. Jako jednotlivec jest ve svých přirozených právech chráněn proti jednotlivci i každé jiné společenské jednotce, tedy i státu, tak také existuje přirozené právo pro stát, aby mohl se hájit proti jednotlivci i státu. Pokud se týče poměru státu ke státu, řeší tento poměr se stanoviska právní ochrany právo mezinárodní, poměr státu k jednotlivci musí však řešiti jen zákon vydaný státem samým, resp. jeho zákonodárcem. Potud myslím, že nemůže býti sporu, ať už se jedná o právníka českého nebo německého.

Další otázka jest však, jaké metody nebo formy se má použití k uplatnění této právní ochrany státu. Možno činiti vážné námitky proti rozsahu této ochrany. Možno však též nesouhlasiti s tím, aby ochrana státu byla garantována zákonem výjimečným nebo aspoň takovým zákonem, který vřslovně není výjimečným, avšak svou formou, titulem připomíná obdobné zákony cizích států, které výjimečnými jsou, třeba se obsahově od nich naprosto lišil. Bylo navrhováno a to docela odůvodněně, aby otázka ochrany státu řešena v rámci trestního zákona, neboť ustanovení o ochraně jsou toho rázu, že přímo nahrazují ustanovení dosavadního trest. zákona, která se stala státním převratem obsoletními. Tyto návrhy pak byly dvojího druhu: jedny prohlašovaly, že postačí prozatím úprava ryze formální. Do této kategorie patří podle mého domnění dotyčná zpráva »Všehrdu«, neboť citovaný tam zákon z 23. července 1919 č. 449 Sb. z. a nař. o zákonné ochraně Československé republiky omezuje se na ryze formální úpravy textu dosavadních platných zákonů a nařízení z doby předpřevratové. Jiné návrhy žádaly také úpravu obsahovou. Avšak ve všech těchto případech šlo o věc taktiky, nutnost ochrany byla nade vší pochybnost. A proto dovozovati — ať už přímo řečeno nebylo — z toho, že někdo má námitky proti formě zákona, také že nesouhlasí s jeho obsahem, jest více než neupřím-djl.

Přednáška dra Eduarda Beneše v Brně. Ministr dr. Beneš přednášel dne 23. března ve státovědecké společnosti v Brně o »zahraniční politice a demokracii«. Byv uvítán předsedou brněnské odbočky státovědecké společnosti prof. Kallabem, podal ve své přednášce nástin theoretického podkladu svojí politické praxe. Dr. Beneš jest z těch nemnoha dobrých praktiků politických, kteří pro svoji činnost mají nejen ideovou linii, nýbrž i jakousi theoretickou methodologii. Přes to zanechává v nás jeho výklad dojem, že jeho praxe a jeho úspěchy nejsou dány jeho teorií, že naopak jeho theorie jest dosti široký rámec, který jest možno vyplnit více méně dobrou, ale také špatnou praxí. Jeho theorii totiž možno charakterisovati jako theorii střední cesty mezi oběma krajnostmi. Tyto krajnosti možno sice pojmově, vědecky pochopiti, ne však v onen způsob naléztí správný střed. Tak již sama jeho definice politiky o tom svědčí. Politika jest podle něho z části vědou, z části uměním. A dr. Beneš dovede velmi pěkně charakterisovati nevýhodu obou krajností, na jedné straně politikv jen vědecké, rozumové a analytické, politiky »profesorské« a na druhé straně politiky umělecké, synthetické, citové a intuitivní a tím příliš individualistické. Ale zdá se, že největším uměním jest nalézt právě onen dobrý střed mezi politikou vědou a politikou uměním. A podobný střed jest najiti při demokratisaci zahraniční politiky. Přednášející nestavěl se proti ní, schvaloval ji, předpověděl dokonce zánik tajných smluv, ale připojil, že ji nelze hnát do důsledků, a zdůraznil nutnost taktu a střídlivosti v demokratické kritice zahraniční politikv.

Jemného taktu a zručnosti, která se nedá nijak definovat a blíže vědecky nastínit, jest potřebí k vycítění oněch pravých středních cest, o nichž se přednášející tolikrát zmínil. K nalezení středu mezi demokratickými tendencemi a formalistní tradicí diplomacie a mezinárodní politiky, který prý musela československá zahraniční politika naléztí; středu mezi politikou prestiže, jejíž nevýhody dovede Dr. Beneš tak dobře vystihnouti a politikou slabošskou, středu, který charakterisoval

přednášející tím, že naše politika ještě dlouho bude muset jednu ruku podávat k míru a druhou mít pevně zařazenu; středu mezi politikou západu a východu, kterou mu oposice z prava a zleva doporučují; a zejména středu mezi obratným státním egoismem, který nutně ovládá dosud mezinárodní politiku a všelidskými ideály humanismu, poctivosti, věrnosti a smyslu pro právo, od nichž nemůže upustit hloubavý žák filosofa Masaryka.

Theoretický rámec zahraniční politiky, který podal Dr. Beneš, podepsal by asi každý jiný politik. Ale tento rámec Beneše — theoretika vyplnil Beneš — praktik, a to zpravidla šťastnou rukou. A v tom spočívá jeho hlavní význam.

—n—

Právnícká Jednota pořádala v poslední době dvě přednášky zajímavé, s odchylnými tématy. První dne 22. března Dr. Alfréda L'égala z Paříže: »L'introduction pratique à l'étude du droit français« velmi čteně navštívená. Bylo viděti, že zájem o sblížení francouzsko-české jest i na poli právním dosti silný, takže by snad styky ty mohly se prohloubiti případně prací zvláštního komitě, hledícího navázati pravidelné styky s jinými obdobnými sdruženími ve Francii. Zájem se zvýšil, když pan Dr. Légal dal kolovati sbírky francouzských zákonů, zákoníky v různých vydáních a jiné právnícké brožury. Byla to již druhá přednáška Dr. Légala; ani tato nepostrádala věcnosti a vědecké objektivnosti. Ceníme si takovýchto seriosních pracovníků, kteří prakticky pracují o sblížení obou národů ne příliš hlučným způsobem. Přednáška byla ukončena po dlouhotrvajícím potlesku francouzským proslavem J. Sp. p. prof. Hermanna-Otavského. Doufáme, že přednáška pana Dr. Légala není poslední. — Dne 12. dubna byla tamtéž pořádána přednáška pana Dr. Bohdana Klínebergra, advokáta v Praze, na téma: »Účinky mírových smluv v právu soukromém«. Tato neméně zajímavá přednáška, obírající se tématem velmi blízkým našemu životu právníckému z posledních poválečných let, snažila se vědeckým způsobem chladného pozorovatele probrati ožehavé otázky právnícké praxe mezinárodní, rozhlédnouti se po dosavadních výsledcích a upozorniti na některé rozpory a závady. Přednášející zdůraznil svůj názor o nabytí státní suverenity, která se datuje dnem převratu a ne snad teprve zákonem z 12. srpna 1921 č. 354. Zmínil se blíže o člancích 267, 269 mírové smlouvy, o závazcích obligacních, hlavně veřejných, o reparacích. Rozvinula se pak debata, již se zúčastnil Dr. Čermák z ministerstva železnic, který pojednává zejména o otázkách týkajících se jeho resortu a o praktickování jich podle mírových smluv. Zdůrazňuje, že pokud se týče závazků, jest odpovědná jediné vláda rakouská. Tím nesouhlasí s vývodem přednášejícího. Pak ujímá se slova Dr. Stern, který zaujímá jiné stanovisko než přednášející při otázce poměru příslušníků českoslov. státu ke státům jiným, opíraje své vývodv praktickým případem: jedná totiž o rozhodnutí mezinárodního soudu rozhodčího, týkajícího se poměru právnických osob: přes protest zástupců českoslov. bylo rozhodnuto, že nostrifikované podniky, pokud byla nostrifikace provedena do ratifikace, nelze pokládati za československé. Nato ujal se slova prof. Dr. Hermann-Otavský, aby shrnul několika slovy účel přednášky a proslovil přání, aby přednáška ta zavdala podnět k přednáškám dalším, aby tak rozsáhlá a jistě zajímavá látka svým vztahem k běžnému životu byla hlouběji vyčerpána. Domníváme se, že přednášejícímu nebylo ani dobře možno v době půl druhé hodiny hlouběji vniknouti do naznačené látky a že se snažil více otázky nadhoditi než nějak obsáhleji ji řešiti. Marhan.

Zprávy o činnosti seminářů, pořádaných na právnícké fakultě Masarykovy university v Brně v zimním semestru 1922—23.

Seminář trestního práva prof. Kallaba. Ředitelem semináře vybrány byly z trestního práva procesního zvláště důležité a charakteristické otázky, jež jako referáty rozděleny byly takto: Kříž: Státní zástupce a vyšetřující soudce o přípravném řízení. — Sedláček: Problém přípravného kontradiktorního řízení. — Elmer: O účelnosti řízení adhaesního. (Výtah uveřejněn v č. 5. tr. r.) — Tuscher: O subsidiární obžalobě. (Výtah v minulém čísle »Všehrdu«.) — Holub: Ti-

skové řízení a jeho úprava. — V á š a: Objektivní tiskové řízení. — Z h á n ě l: Historický vývoj porot.

Seminář z českého práva prof. Dra Baxy. Čteny a vykládány zápisy sněmovní v 16. stol. Zvláštní pozornost věnována sněmování v r. 1526 a sledován postup Habsburků k získání trůnu zemí českých.

Seminář z dějin práva ve střední Evropě prof. Dra Baxy. Ze sbírky »Les constitutions et les principales lois politiques de la France depuis 1789« čteny jednotlivé ústavní listiny, srovnávány a vytýčeny základní myšlenky jejich. Zároveň uvažováno o vlivu domácích poměrů francouzských a cizích ústavních zákonů na tvoření ústavních listin francouzských.

Seminář z práva církevního prof. Dra J. Vacka. Rozbor a výklad V. knihy Codexu iuris canonici Pii X. (De delictis et poenis.), při čemž zároveň hledány shody a rozpory práva církevního s právem římským a moderním.

Vědecké cvičení z římského práva na podkladě interpolačním prof. Dra J. V á ž n ě h o. Výklad a srovnávání jednotlivých znění kodifikací římského práva. Nejdelší pozornost zaujala partie »De dote«, o níž pojednali: S t a ň k o v s k ý (doba před Justinianem), J a k e š o v á a M a i w a l d (za Justiniana). J—á

Seminář z občanského práva prof. Dra Sedláčka byl pokračováním seminárních cvičení minulého semestru. Dokončeny referáty o některých otázkách obč. práva slovenského se zřetelem na budoucí unifikaci (Bugar: O královských donacích, Klučavský: Formy testamentu, Hnilica: Jus viduale). Dále referovali: Neubauer: O použití § 7 o. z., Dubský: O pojmu věci, Vaněk: Kolektivní smlouva z hlediska o. z. — Debatováno dále o některých otázkách de lege ferenda, při čemž za základ vzata čs. osnova reformy.

Seminář z práva správního prof. Weyra a Dominika. Probírány střídavě praktické případy ze správního práva a otázky rázu theoretického. Referáty přednesli: R o c h a t k a: Právní moc (res iudicata) ve správním právu, Dr. K i s l i n g: O vyvlastnění, R e m e š: Rozdíl mezi kompetencí bývalého rakouského nejv. správního dvora soudního a čs. nejv. správního soudu, zejm. ve věcech trestně policejních. V a n ě k: O kolektivních smlouvách pracovních. O tomto tematě rozpředla se živá debata, hlavně o otázce, zda a pokud dnešní kolektivní smlouvy za nedostatek zákonné úpravy jsou vůbec právně závazné.

Oslava prof. Heyrovského. Dodatkem k předešlé zprávě oznamujeme, že mezi blahopřejnými a omluvnými dopisy došel spolek list J. Mg. univ. prof. dra Emila O t t a. Jirásek.

LITERATURA.

Ztráty v průmyslové výrobě a jak jim čelit. Pořízeno péčí »Americké inženýrské rady«. — Druhé české vydání. — Nákladem Masarykovy akademie práce. — Praha 1923. — 8°. Str. 421. — Kč 00,00. — Vedoucí zásada hospodářské výroby: »Co největší zisk docílený nejmenší námahou« byla příčinou, proč Americká inženýrská rada na návrh H o o v e r ů v jala se vědeckou metodou sledovati »Waste in Industry«, průmyslové ztráty. Největší průmyslová země hledá tak cesty, aby při výrobě vyloučila pokud možno nejvíce závady brzdící řádný a úsporný proces výrobní. Metodou vědeckou zkoumají jednotliví referenti podíl na ztrátách, jaký připadá správě, dělnictvu a vlivům jiným, a snaží se najíti rady, jak těmto vadám odpomoci. V díle tomto jsou probírána tato průmyslová odvětví: stavební průmysl, tovární výroba mužských obleků, průmyslová výroba obuvi, tiskařství, kovodělný průmysl a textilní průmysl, a u všech těchto průmyslů různých se formou, technickými a obdobytými možnostmi jsou zjišťovány ztráty a snahy k nápravě. Ač